

gravi damno suo, vel prolis. An teneatur reddere alteri laboranti morbo contagioso? Quid, si damnum sit leve, et alter sit leprosus? Quid, si damnum sit grave? An tunc possit reddere? Ex quibus causis possit Coniux reddere cum gravi periculo salutis?

— 951. An Coniux possit reddere cum periculo prolis? — 952. An teneatur reddere uxor laborans febi, vel tempore menstrui aut prægnationis, aut si alter petat modo innaturali? — 953. Quid, si uxor experta sit in pariendo periculum mortis, ve filios parere mortuos? — 954. An aliquando licet impide generationem? Quando peccet uxor surgens, aut mingens statim post copulam? Dub. 1. An puella oppressa possit statim expellere semen? Dub. 2. An licet copulari senibus, vel infirmis, plerumque non valentibus seminare intra vas.

958. — « RESP. I. Etsi conjuges nulla lege obligentur ad usum Matrimonii, tenentur tamen per se ex justitia sibi reddere debitum, si alter ab altero expressè, vel tacite, verecundia scilicet obstante, petat. Ratio prioris est, quia non tenentur uti suo jure. Ratio posterioris sequitur ex natura contractus mutui. S. Th. in 4. d. 32. q. 1. art. 2. etc. communiter ex 1. Cor. 7.

Unde resolves:

« 1. Neuter tenetur, per se loquendo, ad petendum debitum, etsi per accidens aliquando teneatur, vel ex caritate, v. g. ad avertendum periculum incontinentiae imminens coniugi: Vid. Perez d. 50. s. 2. n. 4 et 5. (Vide dicta n. 928 et 929.) vel ex justitia legali, eo quod salus publica pericitetur, nisi proles nascatur.

959. — « 2. Coniuges tenentur ad cohabitationem, nec potest alter ab altero invito diutius abesse sine necessitate; quia haec obligatio sequitur ex obligatione reddendi debitum. Sanch. l. 9. d. 4. Conin. d. 2. n. 19. Perez d. 50. n. 3. »

Certum est Coniuges teneri ex obligatione justitiae ad cohabitandum in eadem domo, mensa, ac toro; vide Sanch. l. 9. D. 4. n. 2. et Boss. c. 6. §. 7. ex n. 2. Hinc infert neminem conjugum posse alio discedere, altero invito, ad longum tempus, ut habetur ex c. 1. de Conjug. lepros. Nisi adsint justæ causæ, nempe ob bonum publicum, vel ad alendam aut tuendam familiam, vel ad vitandum damnum ab inimicis, ut dicunt Sanch. n. 12. Laym. c. 1. n. 3. Pal. p. 5. §. 1. et Boss. n. 4 et 6. cum Aversa, Vill. et aliis. Dixit autem Boss. n. 12. cum Tolet. et Sayro, quod si vir diu deberet alibi manere, teneretur, si commodè potest, uxorem eò adducere, ut secum cohabitet. An autem uxor teneatur sequi virum propter cohabitationem? Vide dicenda num. 977.

Vir potest suscipere brevem peregrinationem devotionis causa, etiam invita uxore; hoc tamen non potest uxor sine consensu viri, cum ipsa sit subjecta illius voluntati, et non deceat statum mulierem peregrinari; ita Sanch. n. 15. Pal. n. 3. et Boss. n. 8. cum Laym. Vill. Fag. et Perez. ex D. Th. Quodlib. 4. art. 11. Ex mutuo autem consensu bene possunt Coniuges invicem separari

modò absit periculum incontinentiae, et nocumentum prolis educandæ; Sanch. n. 5. et Boss. n. 18. cum Fill. Vill. Perez, Fag. et aliis, ex illo Apostoli (1. Cor. 7.): « Nolite fraudare invicem nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi; et iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos Satanas. »

Dubit. 1. an liceat viro non cohabitare cum uxore, eamque expellere à domo ob dotem promissam et non solutam? Affirmant Panormit. Armilla, Tab. et Gomez ap. Boss. c. 6. n. 26, quia vir non tenetur alere uxorem, si dos non sit soluta; ergo neque tenetur cohabitare, quamvis tenetur reddere debitum. Sed negant probabilius et communius Sanch. l. 9. D. 5. n. 17. Pal. §. 2. n. 5. Mol. de Just. D. 245. §. Si marito, Boss. c. 6. n. 28. cum Reb. Henr. Reg. Vill. Fag. etc. Ratio, quia obligatio cohabitandi non oritur ex solutione dotis, sed ex ipsa lege naturali et divina, qua vir tenetur debitum reddere uxori, et ideo cum ea habitare; unde dicunt AA. præfati (contra tamen Mol. et Reb.) quod etiamsi vir non adhuc uxorem traduxerit in domum suam, teneatur traducere, non obstante quod dos non fuerit soluta.

Sed hic dub. 2. an vir teneatur alere uxorem, non soluta dote? Communiter negant DD. si culpa promittentis intervenit: ita Sanch. l. 9. D. 5. n. 8. Bon. p. 7. n. 9. Boss. c. 6. n. 29. et Salm. de IV. Præc. c. un. n. 50 et 53. cum Fag. et Trull. ac aliis passim ex l. Pro oneribus C. de jure dotis, ubi dicitur ideo constitui dos, ut ex ea vir uxorem alat. Excipe tamen 1. Nisi vir duxerit sine promissione dotis Sanch. n. 8. cum Host. Præp. et Sylv. ac Salm. l. c. cum Abb. Mol. Bon. etc. Excipe 2. Si uxor sit in viri obsequio, tunc enim saltē ut famulam tenetur eam alere; Salm. ib. cum Abb. Lupo, etc. ap. Sanch. n. 6. qui tamen cum Surdo et aliis id non admittit, quia (ut ait) uxor tenetur et dotem, et obsequia præstare viro; unde non necessariò alenda est, tantum obsequia præstanto. Sed magis adhæreo oppositæ sententiae, quia ipsum jus Naturæ dictat, ut alas qui ad tibi famulandum se occupat. Excipe 3. si uxor ex sua culpa cum viro non cohabitet; secus si ob justam causam; Salm. n. 51. cum iisd. Cæterū quando sive vir, sive uxor est verè pauper, putâ si dos fortuitò periit, teneatur alter alterum alere; Sanch. n. 10. Bon. n. 8. Salm. n. 53. cum Mol. Trull. etc. ex l. Si maritus ff. Soluto Matr. ibi: « Quid enim tam humanum est, quam fortuitis casibus, mulieris maritum, vel uxorem viri participem esse? » Hic autem notandum 1. quod ob dotem non solutam nequeat vir debitum negare uxori, Sanch. l. c. n. 1. et Salm. n. 52. cum Mol. Sylv. etc. Notandum 2. quod in extrema necessitate prius subveniendum sit Parentibus, qui diligendi sunt ratione principii, quam Coniugi, ut D. Th. 2. 2. q. 26. art. 11. et Salm. n. 51. contra Laym. Bon. Pal. etc. ap. Boss. c. 22. n. 1235. Et prius etiam filiis, cum ipsis sint pars Parentis; Salm. n. 51. cum aliis. In necessitate vero gravi prius succurrendum Coniugi, quam Parentibus, et filiis, quia quoad domesticam administrationem major est conjunctio inter Coniuges, cum ipsis sint una caro; Sanch. l. 9. D. 29.

num. 4. Bon. p. 7. num. 19. et Salm. ibid. cum Tolet. Ban. Trull. et aliis.

Dubit. 3. an vir teneatur alimenta præstare uxori adulteræ? Alii affirmant, ut *Clarius*, et *Ant. Gabr. ap. Salm. de IV Præc. n. 54*, quia uxor adultera non desinit esse uxor. Alii, ut *Sylvest. vers. Dos. q. 14. Dist. 9. et Ang. ac Surdus apud Salm. ibid. negant*, si adulterium est publicum, quia tunc potest vir uxorem ē domo expellere, secus si occultum, tum enim expellere nequit. Alii vero communius et probabilius, ut *Sanch. l. 1. D. 8. n. 25. et Salm. n. 55. cum Soto. Man. Fag. et Trull. negant teneri*, sive adulterium fuerit publicum, sive occultum. Ratio, quia adhuc concessò quòd ob adulterium occultum uxor non posset expelli, ne ejus crimen prodatur, utque scandalum vitetur (in quo tamen quæstio est; vide dicenda n. 968.) ; nihilominus ratio hæc non militat in negatione alimentorum, que sine scandalo et infamia uxorū negari possunt. Idque dicunt esse probabile *Salm. cum Lara, et Surdo*, etiamsi uxor admiserit tantum oscula ab alio, si sint notoria; vel si occulta, si sint nimis lasciva, aut si uxor sit nobilis.

940. — « 3. Peccat mortaliter, qui conjugi seriò et instanter petenti debitum negat, quia est res gravis, et debetur ex justitia: intellige, nisi petens precibus, aut alia ratione honesta averti possit, et petitio non sit immoderata; (nam, si sæpe petenti semel vel bis negetur, citra periculum incontinentiæ, videtur esse tantum veniale, ob levitatem materiæ: aliquando, si nimis immoderatè, et justo sæpius petat, nullum, secundum *Perez d. 50. s. 4.*) nec sit alia justa causa negandi, *Bon. q. 4. p. 1. ex Sanch. Fill. etc.* Justam autem, secluso periculo incontinentiæ utriusque, esse censem *M. Perez l. c. n. 6.* si plures nascantur filii, quam possint alere. »

Quær. I. An peccet graviter Conjugus negans debitum una vel altera vice? *Prima sententia* negat, modo absit periculum pollutionis, et hanc tenet *Pont. l. 10. c. 2. n. 5. cum Sa. Sanch. l. 9. D. 2. n. 11. cum Bon. p. 1. ac Avers. Hurt. Corn. et Ochag. ap. Boss. c. 1. n. 40*, quia id non videtur materia tam gravis, ut culpam lethalem constituat. *Secunda verò sententia*, quam tenent *Pal. p. 4. §. 1. n. 5. Tamb. l. 7. c. 3. §. 5. n. 20. Boss. c. 1. n. 41. cum Tann. et Croix n. 391. cum Gob.* dicit etiam negare semel, vel differre debitum seriò et instanter petenti, per se loquendo esse mortale, adhuc remoto periculo pollutionis. Ratio, quia hoc videtur materia satis gravis, tum ratione prolixius quæ ex unica copula bene gigni potest; tum ratione discordiæ, et periculi incontinentiæ, quæ ex tali negatione potest sequi. His tamen non obstantibus, prima sententia non videtur improbabilis cum gravitas materiæ pendeat ab hominum aestimatione, et tot graves DD. censeant hanc esse materiam levem: ipsimet autem id dicunt, supponendo quòd absit periculum incontinentiæ, vel magni dissidii; ceterum procreatio prolixius pro illa vice est valde incerta. Conveniunt autem communiter non peccare uxorem

negando, si vir benevolè aut remissè petat; ita *Pont. l. c. n. 4 et 5. Bon. d. n. 1. Croix n. 391. Ronc. p. 183. q. 2. R. 1. Tamb. n. 21. cum Corn. et Ochag. Laym. c. 1. n. 1. ac Boss. c. 1. n. 35. cum Sot. Reb. Rodr. Henr. Reg. Lop. Fag. Hurt. Vill. Avers. et Dian.* Item, si Conjugus petens, adhuc instanter, cedat precibus negotiis, qui negat cum justa causa alias etiam venialiter saltem peccaret; ita *Sanch. d. D. 2. n. 13. cum Nao. Sylo. Margar. Philiarch. etc.* Nisi preces essent ita importunæ, ut alter quasi coactus videretur cedere; vel nisi adasset in altero periculum incontinentiæ; tunc enim nec etiam precibus, sine causa gravi, licet eum avertere; ita *Sanch. l. c. cum Nao. Sylo. Lop. D. Th. D. 32. in 4. q. 1. art. 2. ad 4.*

Præterea non peccat negans, quando alter immoderatè petit, sine tamen periculo incontinentiæ; et in hoc etiam omnes convenient, vide *Bos. n. 18.* Hinc dicunt *Laym. c. 1. n. 1. Croix n. 396. Holz. n. 468. Spor. n. 513. cum Rodr. et Gloss.* non esse mortale, post tertiam copulam in eadem nocte habitam, negare quartam. Imò addunt *Tamb. n. 22. Spor. l. c. et Sanch. n. 11. cum Led.* nec esse mortale petenti quinque in mense negare semel; sed huic non acquiesco, cum ex una parte petere quinque in mense sit valde moderatum, et ex altera negare semel in mense videtur materia sat gravis. Item non videtur peccare uxor, si differat reddere ab breve tempus, nempe usque ad noctem; ut *Pont. c. 2. n. 5. Sanch. d. num. 11. cum Vict. Ronc. l. c. Spor. n. 513. cum communi, et Croix n. 391. cum Perez, Gob. et Dian.* Vel si a nocte differat ad mane, ut *Boss. n. 37. cum Sanch. Pon. Vit. Hurt. Vill. Led. etc.* excluso tamen semper periculo incontinentiæ. Non potest autem post copulam habitam in die negare in nocte.

941. — Quær. II. An sit justa causa negandi debitum, si plures nascantur filii quam Conjuges possint alere? *Prima sententia* negat, et hanc tenent *Laym. tr. 16. c. 1. n. 16. Ronc. p. 183. q. 2. R. 1. Spor. n. 516.* (qui excipit solum casum, quo Conjuges multiplicata prole ad extremam necessitatem redigerentur) item *Pal. p. 4. §. 10. n. 8. cum Syl. Con. Nao. Ang. Reb. Margar. Lop. et Graff.* Ratio, tum quia procreatio prolixius spectat ad præcipuum finem Matrimonii, cui postponendum quodvis incommodum; melius enim est ut proles vivat inops, quam ut omnino non sit; tum quia aut Conjugus negaret diu, aut aliquando: si diu, exponebat alterum periculo incontinentiæ: si aliquando, frustra negaret; nam Conjuges rariùs coeundo facilius concipiunt. *Secunda vero sententia* affirmat, et hanc tenent *Sanch. l. 9. D. 25. n. 3. Pont. l. 10. cap. 3. n. 7. Dian. p. 9. tr. 7. R. 3. Bonac. 1. n. 13. cum. Led. Rodr. et Sa, ac Boss. c. 1. n. 220. cum Sot. Comit VIII. Peg. Hurt. et Fag. et probabilem putant *Tamb. l. 7. c. 3. §. 5. n. 3. et Spor. l. c. Ratio*, tum quia multiplicitas prolixius futurorum cederet in documentum filiorum jam genitorum, tum quia in omnibus debitis magna difficultas excusat à solutione. Conveniunt tamen omnes esse obligationem reddendi, si adsit in altero periculo incontinentiæ; quod revera c ut bene vertit *Conin. J.**

vix non aderit, si in eodem toro Conjur habitet, et alter debitum petat; et ideo prima sententia magis mihi arridet.

942. — « 4. Peccat graviter vir, vel mulier, si se impotentem reddat, etiam mediis alias licitis, v. g. jejunis, etc. invita com parte: imò si aliter non possit reddere debitum, licet non observat jejunia Ecclesiæ * (Vide dicta T. 3. l. 3. n. 1034. v. 3. Excusantur, ubi diximus id procedere de viro; nam uxorem, difficile videtur per jejunia fieri impotentem ad reddendum, ut Salm. de 4. Præc. n. 49.) * sicut et uxor, si notabiliter iis fiat deformior. Bon. l. c. Sanch. l. 9. d. 3. n. 11. Reg. Con. Fill. n. 306. etc. Perez d. 50. s. 2.

943. — « 5. Conjur tenetur reddere debitum, quamvis illicite petenti, si redditio h̄c et nunc non sit illicita, v. g. petenti voluptatis causa, vel ligato castitatis voto, vel die festo, etc. Vide Sanch. lib. 9. d. 6. Pont. lib. 9. cap. 3. Con. d. 34. d. 6. Perez, d. 50. s. 5. Quia malitia alterius non dat jus negandi, quod suum est. Non tamen tenetur reddere petenti sine gravi causa modo innaturali, vel in loco publico, vel sacro, etc. »

Certum est Conjugem non teneri ad reddendum debitum cum peccato proprio, et etiam veniali, cùm nemo possit esse obligatus ad peccandum; ita communiter Pal. p. 4. §. 11. n. 1. Bon. p. 3. n. 3 et 4. Laym. c. 1. n. 17. Spor. n. 517. Boss. c. 1. n. 226. et alii passim. Sed quær. I. Utrum liceat reddere illicite petenti, cum peccato mortali? R. Si culpa se tenet ex parte actus, putā si alter petat in loco sacro, vel publico, vel si cum periculo abortūs, vel sanitatis propriae, aut alterius, omnes convenienter non teneri Conjugem, nec posse reddere sine gravi culpa; tunc, cùm actus sit per se malus, alter injustè petit, eò quòd non habet jus petendi; ita Sanch. l. 9. c. 6. d. 16. n. 8. Pont. l. 10. c. 3. n. 3. Salm. c. 15. n. 21. cum D. Th. Can. Bon. Henr. et aliis passim. Sed

944. Dubit. I. Si culpa se tenet ex parte personæ exigentis, nempe si ille sit obstrictus voto castitatis, aut petat ob pravum finem, an alter possit reddere? Prima sententia communis dicit non solum posse, sed etiam teneri; et hanc sequuntur Suar. de Censur. D. 15. sect. 4. n. 9. Lugo de Sacram. D. 8. n. 182. Contin. Tournel. t. 3. p. 335. v. Resp. Conc. p. 369. n. 2. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 1. n. 17. Bonac. qu. 4. p. 3. n. 3. Pal. p. 4. §. 11. n. 3. Spor. n. 517. Holzm. n. 467. v. Tertio; Elbel. n. 416. Escob. l. 25. n. 91. cum Sylo. Con. Coo. et Henr. Sanch. d. D. 6. n. 7. cum Ang. Led. Manuel. P. Soto. Veracr. et Met. Boss. c. 1. n. 241. cum Perez. Diana. Fill. et Vil. ac Salm. c. 15. n. 18. cum Avers. Reb. Dic. etc. Ratio, quia Conjur ille per votum non amisit jus petendi, unde quamvis illicite, non tamen injustè debitum exigit. Secunda verò sententia, quam tenent Pont. l. 10. c. 3. n. 3. et Croix l. 6. p. 3. n. 353. cum Sylo. Comit. et aliis paucis, dicit, quòd sive culpa se teneat ex parte actus, sive ex parte personæ petentis, non licet ei reddere (nisi sit in potestate petentis ab illa prava circumstantia se liberare, putā si exigeret ob malum

finem). Ratio, quia posito impedimento voti, actus conjugalis necessariò est illicitus petenti, cui cooperari alteri non licet. Nec petens eo casu habet dominium in corpus alterius, tum quia dominium tunc est impeditum à voto: tum quia Conjur non habet jus nisi ad usum licitum Matrimonii. Huic autem congruunt dicta de Rest. l. 3. n. 697. ubi dicunt Lugo de Just. D. 21. n. 62. et Croix, cum Less. Mol. Soto. Nav. etc. quòd debitor non teneat restituere domino rem, qua ille est abusurus ad peccandum; quòd expressè etiam tradidit D. Th. 2. 2. q. 62. art. 5. ad 1. ubi « Quando res restituenda appetet esse graviter nociva ei, cui restitutio facienda est, non ei debet tunc restitui, quia restitutio ordinatur ad utilitatem ejus cui restituitur. » Dicit tamen Lugo l. c. quòd cùm hæc obligatio sit tantum caritatis, non obligatur debitor ad negandum, si non possit negare sine gravi incommmodo. Hæc sententia est quidem probabilis, sed prima videtur probabilior, saltem extrinsecè; gravi utique nititur ratione, quia obstrictus voto adhuc retinet jus ad petendum, et consequenter tenetur alter ei reddere, prout si quis votum emitteret non exigendi à te pecuniam debitam, si ille postea petit, teneris tu reddere, quia per votum creditor non amisit jus suum, et eo casu tu reddendo minimè cooperaris formaliter ejus peccato, cùm non sis causa cur ille debitum exigat, sed tantum concurris ad materiale peccati, quod tu non potes impeditre, cùm debes rem suo domino reddere; ideo nec teneris impeditre, quia impediens actum injustitiae committeres. Nec valet dicere, quod nemo habeat jus ad actum illicitum; nam responderetur quòd esto Conjur ille petens non habeat jus ad petendum cum peccato habet tamen jus ad actum conjugalem qui per se est honestus, unde alter reddendo non peccat, quia dat operam, non alterius peccato, sed actui lictu, et ex justitia debito. Hinc dicunt Sanch. lib. 9. D. 36. n. 11. cum Palud. Henr. Man. et Led. ac Salm. c. 15. n. 20. cum Con. et Bon., quòd licet Conjur voverit ex consensu alterius, si tamen expressè non cessit juri suo petendi, etiam tenetur alter debitum reddere. Imò ciamsi ad invicem voverint, non intendentis cedere juri suo, adhuc tenetur alter petenti reddere, ut dicunt idem Salm. l. c. cum Sanch. Less. Bon. et Henriquez.

Bene tamen advertunt Sanch. l. 9. D. 6. num. 5. cum Coo. et Adrian. ac Boss. c. 1. n. 248. cum Con. Reb. et Vill. quòd eo casu tenetur Conjur monere petentem ligatum voto, ut a petitione desistat, modo possit monere sine timore magni dissidii, vel indignationis, aut incontinentiae alterius: quæ incommoda, dicunt Sanch. et Bossius, ut plurimum adesse. Quando autem Conjur prævidet, quòd alter impeditus vero vel alio impedimento illicite petat, tunc tutius erit ut ipse præveniat, et si ille jam petierit, ipse tunc etiam petat, dicens, volo ut tu mihi reddas: sed ad hoc meritò ait Sanch. d. n. 5. uxores rarò obligari, quia magnum onus esset eis ob naturalem mulierum verecundiam teneri ad semper petendum. Præterea advertendum cum Bossius num. 252

et 273, quod si Coniux impeditus petat infra primum bimestre, non teneatur, nec possit alter ei reddere, cum eo tempore ille non habeat jus ad petendum.

945. — Dubit. 2. An Coniux possit et teneatur reddere debitum incestuosu petenti? Adsunt tres sententiae. Alii ut *Hos-tiensis*, et *Lopez ap. Boss. c. 1. num. 249.* dicunt teneri. Alii, ut *Pontius l. 10. c. 3. n. 3.* et *Palac. ac P. Led. apud Sanch l. 9. D. 6. num. 11.* dicunt nec teneri, nec posse, quia cum incestuosus sit privatus jure petendi, alter reddendo illicite cooperaretur illius peccato. Alii vero communius et probabilius dicunt non teneri, sed posse; ita *Sanch. num. 12. Pal. p. 4. §. 6. num. 7. Bon. quæst. 4. p. 3. num. 3. Salm. c. 15. n. 15. Boss. c. 1. num. 250. cum S. Anton. Palud. Sylo. Laym. Coo. Victor. Reg. Vill. etc.* Ratio, quia licet incestuosus sit privatus jure suo, Coniux tamen innocens, cum habeat jus petendi, à fortiori habet jus reddendi, alioqui grave onus deberet subire (maxime uxori), si semper deberet petere; immo magis scrupulis deberet angri, existimans ne forte moveatur ad reddendum ex tacita petitione alterius; hoc autem onus satis excusat à cooperatione ad materiale peccati quod committit incestuosus. Tuti autem erit (ut diximus), ut coniux innocens tunc ipse petat.

946. — Quær. II. An petenti cum sola culpa veniali teneatur alter reddere? Alii affirmant ut *Boss. c. 1. n. 230. Escob. l. 25. num. 93. Sporer n. 518. Sanch. l. 9. D. 6. n. 6. et D. 16. num. 8. cum Cajet. et P. Soto, Laym. c. 1. num. 18. cum Do. Soto, et Nao. ac Boss. c. 1. num. 230. cum Con. etc.* Ratio, tum quia vinculum justitiae, quo Coniuges tenentur reddere, fortius stringit, quam vinculum caritatis quo tenentur vitare peccatum alterius; tum quia semper (ut aiunt) adest justa causa reddendi, scilicet ne exigenti dispiceat, vel saltem (ut dicunt *Sanch.*) ne privetur jure suo reddendi. Alii tamen (ut *Bon. quæst. 4. p. 3. n. 10. cum Armilla*) dicunt non teneri, nisi adsit justa causa ex parte petentis. Ego dico omnino distinguendum: si actus est illicitus ex parte personæ petentis, putat si petat ob voluptatem, vel alium finem leviter malum, vel die quo vult Eucharistiam accipere, tunc tenetur reddere; quia, cum actus sit per se honestus, tenetur ex justitia ad reddendum, etiamsi exigens peccet graviter in petendo, ut diximus num. 944. Dub. 1. Si vero actus est venialiter illicitus ex parte ipsius actus seu copulæ, ut si petatur situ innaturali, vel tempore menstrui, aut puerperii, tunc quando adest justa causa, potest quidem reddere, cum quælibet justa causa excusat à veniali. Justa autem causa erit, v. g. ne incurrit indignationem alterius sive rancorem illius quodammodo notabilem, et non possit eum commodè avertere. Causa vero quam adducit *Sanch.* nempe ne Coniux privetur suo jure reddendi, non videtur sufficiens, nam sicut petens tunc non habet jus ad sic petendum, ita nec alter jus habet ad sic reddendum. Dixi, potest reddere, sed non tenetur, quia licet vinculum justitiae fortius sit vinculo caritatis, attamen cum actus sit tali modo per

se illicitus, alter non habet jus ad illum, et sic responderetur ad rationem primæ sententiae; ita *Bus. ut supra num. 934. ac Less. l. 3. c. 3. num. 89. item Palac. et Led. ap. Sanch. d. D. 16. num. 8.* et probabilem putant *Croix n. 356. cum S. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 2. §. 7.* ubi ait tunc teneri Coniugem ad reddendum, quando alter petit modo naturali; ergo, si innaturali, non tenetur. Sanè vero teneretur reddere, si petens haberet justam causam etiam ex sua parte sic petendi, puta si peteret copulam situ innaturali, eò quod uxor sit prægnans, aut ipse sit pinguis, vel alioquin immuneret periculum scandali; vide dicta num. 917. Vel si petat tempore menstrui, aut puerperii cum periculo incontinentiae, juxta dicta n. 925. circa fin.

An autem Coniux teneatur reddere petenti statim post prandium? Vide dicta n. 910. v. *Videtur.* An petenti die Communionis? Vide n. 922. ac in *Tract. de Euch. l. 6. n. 274.* An petenti in die festivo, jejunii, et Rogationum? Vide n. 923.

947. — Quær. III. An liceat uxori reddere debitum, vel petere a viro volente seminar extra vas post copulam inceptam? Prima sententia affirmat, et hanc tenent *Pont. l. 10. cap. 11. num. 8. Tamb. Dec. l. 7. c. 4. §. 5. num. 4. et Sporer p. 356. num. 490,* quia (ut aiunt) cum mulier reddit, aut petit, dat operam rei licitæ, nec ipsa propter malitiam viri debet suo jure privari. Secunda sententia, quam tenent *Roncag. p. 187. quæst. 10. R. 2. et Elbel p. 471. num. 394.* dicit uxorem non posse nec petere nec reddere, nisi adsit gravis causa, quæ ipsam excusat in permittendo peccatum viri, et in cooperando ad materiale peccati illius, alias tenetur ex caritate, cum possit sine gravi incommmodo, viri peccatum impedire. Ego tamen distinguendum puto: Si agatur de reddendo debito, dico uxorem probabiliter posse et teneri negare debitum, si possit sine gravi incommmodo, juxta secundam sententiam allatam num. 944. quia abusurus re sibi debita non habet jus ad rem sibi vindicandam; sed probabilius videtur uxor non solum posse reddere, ut dicit prima sententia, quam sequitur etiam *Sanch. l. 9. D. 16. n. 3.* sed etiam teneri. Ratio, quia (juxta dicta cit. n. 944.) quando culpa se tenet ex parte personæ petentis, cum ipse habeat jus ad copulam, nequit alter sine iniustitia debitum negare, si non possit monendo à tali culpa illum avertere: et tunc patet quod reddens ne materialiter quidem cooperatur peccato illius, cum non cooperetur seminationi extra vas, sed tantum copulæ inceptæ, quæ per se omnino utriusque est licita. Si vero agatur de petitione debiti, dico cum secunda sententia uxori non posse petere, si non adsit justa et gravis causa; tunc enim revera tenetur ex caritate impedire peccatum viri. Justam autem causam habebit petendi, si ipsa esset in periculo incontinentiae, vel si deberet alias privari suo jure petendi plusquam semel vel bis, cum perpetuo scrupulo an ei sit satis grave incommodum, vel ne, tunc se continere. Vide dicta in pari casu *T. 1. l. 2. n. 53. v. Si vero.*

948. — « 6. Non tenetur reddere 1. Si alter alteri debitum remi-

» serit, v. g. si consensu mutuo voverint castitatem * (Sed oppo-
» situm est probabile, si non intenderint cedere juri suo, juxta
» dicta num. 944. circa fin.)*, vel auctoritate publica celebra-
» rint divortium.

« 2. Si petens sit amens; quia talis non est capax usus dominii,
» nec petit cum ratione, et humano modo. Quod etiam valet in
» ebrio. Simpliciter tamen uti petere, ita reddere licet tam
» ebrio quam amenti; nisi esset periculum foetus enecandi. Nao.
» c. 16. Syloest. Laym. c. 1. num. 9. 3. Si alter moechatus sit,
» quia frangenti fidem fides frangatur eidem; nisi tamen ipse
» quoque sit adulter, vel causa adulterii. * (Vide dicenda
» num. 966.)**

Quær. an Conjux tenetur reddere debitum amenti vel ebrio?
Affirmant Nao. c. 16. num. 26. et Sylo. Ang. Graff. Led. etc.
apud Boss. cap. 1. n. 293, quia Conjugus ebrius, vel factus amens
ad hoc retinet dominium acquisitum in corpus alterius; nec of-
ficit amentia ad procreationem prolis. Negant vero communis-
simè et probabilius cum Bus. ut supra, Laym. c. 1. num. 9. Pal.
p. 4. §. 4. num. 19. Bon. p. 1. num. 10. Sanch. l. 9. D. 22. n. 9.
Conc. p. 402. num. 31. Croix num. 394. et Boss. n. 294. cum Soto,
Con. Fill. Vict. Lop. Henr. Reg. Aversa, Hurt. etc. Ratio, quia
licet isti dominium retineant, sunt tamen incapaces usus dominii.
Excipe 1. si in eis sit periculum prodigiendi semen, quia tametsi
ipsi non peccent, est tamen impeditus actus materialiter malus.
Excipe 2. si quis non esset universè amens, sed in una tantum
vel altera materia; Sanch. n. 6. Boss. num. 297. Vel si ille esset
tantum fatuus, non vero omnino mente captus, vel si petat dum
habet lucidum intervallum; Boss. n. 298 et 299. cum Sanch.
Ricc. et Conc.

Quamvis autem non sit obligatio reddendi Conjugi amenti, ve-
ebrio, licitum est tamen ei reddere, ut communiter dicunt præ-
fati AA. cum usus Matrimonii per se sit licitus, et proles edu-
cari possit à Conjugi sanæ mentis. Modo (intelligendum) absit
periculum scandali, vel aborti; unde bene addunt Sanch. n. 7.
et Boss. n. 302, quod non licet coire cum uxore amente furiosa,
nisi ipsa experita sit sterilis. Peccaret etiam qui conjungeret ad
copulam Conjuges ambos amentes, quia esset causa, ut filii care-
rent debita educatione; Sanch. n. 5. cum Led. et Lop. et Boss.
n. 303. cum Bonac. Con. Laym. P. Soto, Fill. etc.

949. — « Etsi is, qui Matrimonio contracto sciens prudens
» voluntariè cognovit consanguineam uxoris in primo vel secundū
» gradu, non possit petere debitum * (ex cap. 1. de eo qui
» cogn. etc. Vide dicenda ex n. 1070.)**, tenetur tamen reddere.
» Idem est de eo qui, inscia comparte, vovit castitatem, post Ma-
» trimonium consummatum. Si tamen ante vovisset, videtur
» obligari ad ingressum religionis saltem primo bimestri (nisi
» tamen Matrimonium consummaverit); imò etiam post, si
» uxor consentiat, de quo plura vide apud Laym. c. 11. n. 10.

950. — « Resp. 2. Conjugus non tenetur reddere debitum si

» inde grave damnum, vel periculum sibi, vel proli merito ti-
» meat, Perez. dist. 50. sess. 4. Unde non tenetur sequentibus
» casibus.

« 1. Si illud petat maritus morbo contagioso laborans, v. g.
» gallico, peste, lepra, etc. (nisi tamen hæc ante Matrimonium
» fuerit cognita, et non sit nimis gravis) Bon. q. 4. p. 1. n. 8.
» Perez d. 50. Sanch. l. 9. d. 14. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 2. »

Quær. an Conjux tenetur reddere debitum alteri laboranti
aliquo morbo contagioso, putre lepra, peste, phthisi, morbo gal-
lico, et simili? Certum est 1. Conjuges teneri ad reddendum
cum leví suo damno, huic enim præponderat lex justitiae, obli-
gans quidem sub gravi, cum redditio debiti gravis sit materia;
ita communiter Sanch. l. 9. D. 24. num. 2. cum Soto, Nao.
etc. ac Boss. l. 2. c. 1. num. 168. in fine cum Bon. Reb. et Vall.
Unde dicunt D. Th. 3. p. q. 64. ar. 1. ad 4. et D. Bonav. Ric. et
alii ap. Sanch. l. c. n. 15. uxorem teneri ad reddendum debi-
tum viro leproso, ex c. 2. de Conjug. lepros. ubi: « Quod si
» virum, sive uxorem, leprosum fieri contigerit, et infirmus à
» sano carnale debitum exigat, generali præcepto Apostoli, quod
» exigitur est solvendum; cui præcepto in hoc casu nulla exceptio
» inventur. » Ratio, quia, cum copula brevi fit, non imminent ex
ea periculum infectionis: et ideo ait D. Th. sub. q. 64. a. 1. ad 4.
Tenetur reddere..., non tamen... cohabitare, l. c. quia non ita
sito inficitur ex coitu, sicut ex frequenti cohabitatione. Commu-
niter tamen id limitant 1. DD. si ex coitu judicio Medicorum
admit periculum infectionis notabiliter noxiæ; ita Boss. c. 7.
n. 181. cum Laym. et Sanch. d. D. 24. n. 17. cum S. Anton.
Nao. Soto, Palud. Caj. Vict. et aliis. Limitant 2. si Conjugus sanus
tantum horroris habeat ad coeundum cum leproso, ut id sit mora-
liter impossibile; impossibilium enim nulla est obligatio ex 1.
Impossibilium ff. de Reg. jur.; ita Sanch. n. 21. et Boss. n. 149.
cum Host. Panorm. Sylo. Pont. Soto, Barb. Laym. Reg. Vill. etc.

Certum est 2. non teneri Conjugem reddere debitum cum
gravi periculo propriæ vitæ, aut sanitatis; ita D. Th. Sup. q. 64.
art. 1. ubi: « Vir tenetur uxori debitum reddere..., salva tamen
» prius personæ incolumitate. » Et ita communiter omnes (vide
» Sanch. d. D. 24. n. 2.) Ratio, quia (ut ait D. Th.) hic est ordo
» naturalis, ut prius aliquid in seipso perficiatur, et postmodum
» alteri de perfectione sua communicet; et hic est etiam ordo
» caritatis, quæ naturam perficit. »

Certum est 3. Conjugem, non solum non teneri, sed nec etiam
posse reddere cum gravi periculo suæ salutis, quia nemo est do-
minus vitæ suæ; ita communiter Pal. p. 4. §. 10. n. 4. Pont.
l. 10. c. 14. n. 3. Sanch. l. 9. D. 24. n. 8. cum Soto, Caj. Arm.
Led. etc. ac Boss. c. 1. n. 199. cum Laym. Con. Fill. etc. Et hoc
etiamsi illud grave damnum imminaret soli petenti, ut dicunt
Sanch. n. 9. et Boss. n. 209. cum Soto, Arag. etc.; eo enim casu
reddens, tantum excusari posset, si ab altero timeretur proxim-
um periculum occisionis. Limitant vero Sanch. n. 22. cum Led.

*Palac. Vega, Man. etc. ac Laym. Azor. Fill. ap. Boss. c. I. n. 189, si Coniux sanus ante Matrimonium jam noverit alterius morbum contagiosum, quia (ut aiunt) in omnibus contractibus, quando detegitur vitium rei, non minus obligantur contrahentes, quam si res vitio careret. Sed merito hanc limitationem rejiciunt *Pal. l. c. et Ang. ac Vill. ap. Boss. n. 189*, quia emens rem, quam scit vitiosam, cedit juri suo, et bene cedere potest; sed Coniux (ut diximus) non potest cedere juri servandæ sue salutis.*

Probabiliter tamen poterit Coniux reddere alteri infecto, etiam cum periculo gravi propriæ sanitatis. I. Si proles sit necessaria ad bonum commune; *Sanch. d. D. 24. n. 11. cum Ledesma*, nomine contradicente, ut asserit. II. Si Coniux infectus petens esset in probabili periculo incontinentiæ, nam licet sanus nec etiam eo casu teneatur reddere cum periculo suæ sanitatis, ut dicunt *Laym. c. I. n. 5. Pont. l. 10. c. 14. n. 2. Sanch. D. 24. n. 12. Boss. n. 204 et 205. cum Major. Reg. Comit. et Vill. ac Pal. p. 5. §. 10. n. 4. cum Con. (contra Gabr. Led. et Rodr.) tum quia caritas non obligat cum tanto onere, tum quia alter non est in extrema necessitate, cum possit aliter sibi subvenire; attamen licet potest reddere, et tale periculum subire ex motivo caritatis; quia, esto homo non sit dominus suæ vitæ, potest tamen propter caritatem illam expondere, ut *Pont. l. c. n. 4. et c. 2. n. 7. Sanch. n. 12. Bon. q. 4. p. 1. n. 3 et 4. et Boss. n. 294. cum Major. Vill. Con. Aversa, P. Soto, Laym. Hurt. Comit. et Reg.* III. Si redderet ad vitanda magna dissidia, vel ad fovendum amorem conjugalem; et etiam ad vitandum periculum incontinentiæ propriæ, et tunc potest etiam petere; quia vitatio incontinentiæ, aut conservatio pacis familie ac amoris conjugalis prævalet obligationi vitandi infectionis periculum. Hæc tamen omnia intelligenda (ut diximus n. 909.) si morbus sit diuturnus et quasi habitualis, ut lepra, morbus gallicus, phthisis, etc., non verò si sit de illis, qui de brevi et facili solent mortem afferre, ut est infectio pestis, aut lepræ leoninae. IV. Addo, si Coniux sanus possit præservativis facile vitare contagium sive ejus periculum.*

Sicut autem non potest Coniux sanus reddere infirmo cum periculo propriæ salutis, sic etiam infectus nec potest reddere sano cum periculo salutis illius, etiamsi ille petat jam conscientia sui periculi: prout non licet reddere gladium volenti se necare, cum nemo sit dominus suæ vitæ; ita *Sanch. l. g. D. 6. n. 17. Pont. l. 10. n. 2. in fin. et Boss. c. I. n. 209. cum Soto, Con. Azor. etc. communiter*. Probabiliter tamen excipiunt *Busemb. n. 909. cum Perez, Bon. p. 6. n. 8. Sanch. D. 24. n. 23. cum Cajet. P. Soto, et Crass. ac Boss. d. n. 209. in fin.* (se remittens ad n. 195.) *cum Laym. Pont. et Reg.* si reddit ad vitandum periculum incontinentiæ in se vel in altero, vel ad vitanda dissidia, aut ne diu privetur usu conjugii, quod vix esse potest sine periculo incontinentiæ. Hocque etiam intelligendum, si ejus morbus sit diuturnus, et non proxime ad mortem tendens; itemque si alter sanus petens jam ejus morbi sit conscientius, *juxta dicta n. 909. D. I.*

951. — An autem Coniux possit et teneatur reddere, quando timetur damnum prolis nascituræ? Negant *Medina*, et *Palacius ap. Sanch. l. g. D. 24. n. 24.* quia nemo tenetur, nec potest reddere debitum cum damno innocentis. Sed communiter et verius affirmant *D. Th. in 4. D. 32. g. un. ar. I. ad 4. S. Anton. 3. p. tit. I. c. 20. §. 10. circa fin. Sanch. n. 25. cum S. Bonav. Palud. Sylo. Led. etc. ac Boss. c. I. n. 136. cum Soto, Laym. Reb. Fill. Reg. Vill. etc. Ratio assignatur à *D. Th. l. c. ubi:* « Uxor tenetur viro leproso reddere debitum; et quamvis proles gigneretur infirma, tamen melius est ei sic esse quam penitus non esse. » An verò liceat reddere tempore prægnationis, vel menstrui, aut purgationis post partum? Vide dicta n. 924. 925 et 926.*

952. — 2. Si petat ab uxore laborante febri, vel alio morbo cui copula noceret: *Bon. q. 4. p. 1. n. 4. ex Sanch. etc. item Per. l. c. * (Sive post balnea, aut sectionem vene; vide dicta n. 910.) * Vel ut quidam volunt, tempore menstrui: Bon. q. 4. p. 3. n. 11. et p. 6. n. 10. contra Sanch. Hurt. Per. d. 49. s. 3. * (Vide dicta n. 925.) * Aut cum uxor est gravida, et ex redditione periculum mortis (vel etiam abortus) probabile timetur prolis jam conceptæ: Imo tunc nec petere, nec reddere licitum est, ut per se patet, ait *Laym. c. I. n. 7. et esse mortale dicit Perez dist. 47. s. 3. (addens ex Sanch. Conin. et Hurt. cessante periculo prolis usum matrimonii licitum esse)* * (Vide dicta n. 924.) * Aut si non possit uxor edere foetum, nisi mortuum. *Bon. q. 4. p. 1 et 2. n. 14. (Laym. tamen c. 7. n. 7. dicit eo casu licere reddere, imo et petere; quod Bon. l. c. concedit, si fiat ob periculum incontinentiæ) aut non possit edere, nisi cum praesenti periculo vitæ, Bon. l. c. n. 7. Laym. l. c. n. 6. Quod tamen ad vitandam incontinentiam, aut alia gravi ex causa, eam posse permittere et debitum reddere, insinuat *Laym. l. c. ex Sanch. l. 7. d. 102. n. 11. * (Vide dicenda n. seq. 953.) * Denique propter grave periculum mortis (non tamen propter ordinarios dolores partus) potest Coniux negare debitum, etiamsi in altero esset periculum incontinentiæ. Sanch. Præp. Pal. Dian. p. 6. t. 7. R. 64. et p. 9. t. 7. R. 4. * (Vide dicta mox sup. n. præc. vers. Probabiliter ad II.) * 3. Si alter debitum exigat innaturali modo, nisi tamen ex negatione timeantur graviora mala, v. g. rixæ, odium, incontinentia. * (Vide dicta n. 946.) ****

953. — Commune est non teneri uxorem reddere debitum, si experta sit se non posse parere sine probabili periculo mortis: ita *Laym. c. I. n. 6. Bon. p. 1. n. 7. Sanch. l. 7. D. 102. n. 9. et Boss. c. I. n. 172. cum Conin. Reb. Fill. et Rod.* quia solutio debiti non obligat cum tanto detimento. Quid si mater experta sit se filios parere mortuos? Hoc casu *Laym. n. 7.* dicit quod bene poterit uxor reddere, quia illa mors foetus per accidens evenit; et præterea melius est puero esse cum culpa originali, quam omnino non esse; Attamen *Boss. l. c. et Bon. n. 14. cum Rodr. Vict.*

Led. et Reg., tenet eam non posse reddere, quia mater ex morte prolis (ut sicut etiam *Bossius*) exponitur magno periculo vitæ. Excipit tamen *Bon.* l. c. cum aliis, nisi adsit periculum incontinentiæ, et huic consentit *Sancn.* l. 7. D. 102. n. 8, addens, quod si perpetuo propter hanc causam deberent Conjuges ab uso Matrimonii abstinere, essent ipsi in maximo incontinentiæ periculo. An autem uxor, quæ non possit reddere propter arctitudinem vasis, teneatur pati incisionem. *Vide dicenda n. 1099.*

934. « Quærer, an aliquando liceat impedire prolis generationem? »

« Resp. Possunt quidem Conjuges ex gravi causa aliquid facere, ex quo per accidens sequatur effusio semenis: peccant tamen, si in usu Matrimonii, vel post usum faciant aliquid quo impeditur conceptio, aut semen conceptum rejiciatur. Ratio prioris est, quia non impeditur generatio, ne indirecte quidem, sed tantum permittitur, ut non fiat, quod licet ex causa rationabili. Ratio posterioris est, quia agunt contra fidem, et finem principalem matrimonii. Unde tales non excusat paupertas imminens aut periculum ex partu. »

Unde resolves:

« 1. Licitè interrumpitur actus conjugalis, etsi ex naturæ concitatione secutura sit pollutio, dummodo sit justa causa interrumpendi, v. g. si ex continuatione imminet periculum morbi, vel mortis ab hoste, vel aliquis alias interveniat. *Vide Per. d. 49. s. 9.* * (Ita etiam *Sanch.* l. 9. D. 19. n. 4. *Pal.* p. 4. §. 3. n. 3. et *Boss.* c. 9. num. 60. cum *Less.* *Perez*, et *Aversa*, ac *Salm.* c. 15. num. 81. cum *Cajet.* *Dic.* etc.) *

« Peccat probabiliter foemina, que in usu matrimonii alio animum distrahit, ne natura excitetur, venialiter tamen ut ex *Per.* l. c. num. 7. docet *Sanch.* * (Sed verius est id esse mortale, juxta dicta num. 918. v. Sed redeundo.) *

Dicunt *Sanch.* l. 9. D. 20. n. 3. *Pont.* l. 10. c. 13. n. 1. *Salm.* c. 15. n. 75. *Bon.* p. 6. n. 18. cum *Reb.* *Hurt.* et *Reg.* ac *Boss.* c. 9. n. 3. cum *Fill.* *Fag.* *Diana*, et *Vill.* quod uxor peccabit mortaliter, si statim post copulam mingit, aut surgit, vel aliud aliquid facit, animo ut semen receptum expellat, quia frustrat finem ad quem semen est à natura institutum; ita prefati AA. contra *Tamb.* *Dec.* l. 7. c. 3. §. 5. n. 14. qui cum *Bellochio* id excusat à mortali, eo quod matrix mulieris, semine effuso, semper retinet id quod necessarium est ad generationem. Dictum est autem, si mulier id facit, statim, et animo expellendi semen, nam si id faceret ex aliqua necessitate, putà ad vitandum periculum mortis, aut scandalum aliorum, omnes dicunt non peccare; sicut etiam convenienter non opus esse, ut uxor post copulam diu immota et resupina maneat, eo quod brevi tempore matrix semen attrahit, et arctissime clauditur.

Dubitatur autem huc i. an puella violenter oppressa, possit expellere incontinenti semen viri immissum ne concipiatur? Affir-

mant *Sanch.* l. 2. D. 22. n. 17. et *Boss.* c. 9. n. 5. cum *Raynaud.* *Marchant.* ac *Diana*, et non improbabile putat *Escob.* l. 25. n. 301, quia (ut aiunt) tunc puella licet expellit semen tanquam sui honoris aggressorem, cum illud non adhuc sit in pacifica possessione uteri. Sed rectius id non admittunt *Pontius* l. 9. c. 10. n. 4. *Tamb.* *Dec.* l. 7. c. 3. §. 5. n. 14. et hanc tenet etiam ut veriorem *Escob.* l. c. cum *Leand.* Huic ego etiam adhæsi *T.* 2. l. 3. n. 394. v. *Dicunt*, et huc quoque adhæreo, quamvis diversa ratione ductus. Ratio cur hæc sententia mihi probatur, est quia nunquam licet ejicere semen effusum, atque receptum in utero, ubi statim ac recipitur (quod puto quidem statim recipi) habet suam pacificam possessionem; unde non potest mulier ab eo expellere, quia injuriam irrogaret Naturæ, sive speciei humanae, cuius propagatio impeditur. Merito tamen et communiter dicunt AA. tam primæ, quam secundæ sententiae, quod mulier vi oppressa bene possit se vertere (imò dico tenetur), et coitum interrumpere, quamvis semen viri esset extra vas effundendum; tunc enim non expellitur semen immissum, sed impeditur ne immittatur, et ideo tunc licet illud repellitur tanquam violentus honoris aggressor.

Dubit. 2. an liceat Conjugibus copulari, si ob senectutem vel aliam dispositionem plerumque accidat, quod semen extra vas effundatur? Affirmant probabiliter *Boss.* c. 7. n. 190. *Bon.* p. 6. n. 17. *Spor.* n. 122. *Laym.* l. 3. Sect. 4. n. 19. *Sanch.* l. 9. D. 17 n. 24. cum *Henr.* et *Croix* n. 318. cum *Gab.* modo adsit spes probabilis seminandi intra vas, quia semper ac adest talis spes jus habent ad copulam, et si semen effunditur, hoc per accidens evenit: vide dicenda n. 1066. in fin.

DUBIUM III.

An, et quibus ex causis possit fieri divortium.

935. Fit divortium quod *Vinculum*. I. Si habentur sufficientia indica de morte Conjugis. II. Si alter convertatur ad Fidem. III. Si fit Religiosus ante consummationem. IV. Si papa dispensem in Matrimonio rato. — 936. De Indissolubilitate Matrimonii. — 937. An si Infidelis nolit converti, liceat Fidelis transire ad alias nuptias? — 938. Inter Fideles Matrimonium ratum solvit tantum per professionem religiosam. — 939. An solvatur etiam per dispensationem Papæ? — 940. Permittitur autem divortium quoad Torum I. ob adulterium Conjugis. — 941. Qu. I. An ad divortium sufficientia suspicio de adulterio? — 942. Qu. II. An liceat facere divortium ob sodomiam, vel bestialitatem commissam a Conjugi? Qu. III. An ob copulam sine seminatione? — 943. Qu. IV. An vir cognitus adulterio uxoris, teneatur eam dimittere? — 944. Qu. V. An uxor teneatur divertere a viro adultero? — 945. Et an Coniux innocens teneatur recipere alterum adulterum emendatum? — 946. Qu. VI. In quibus casibus Coniux nequeat divertere ab adulterio? I. Casus, si uterque sit reus adulterii. II. Si coniux consentiat in adulterium alterius. III. Si adulterium accidat